

*The V4 Humanities Education for the Climate
Diagnoses – Best Practices – Recommendations [HEC]*

doc. Mgr. Gabriela Olchowa, PhD.

Katedra slovanských jazykov

Filozofická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici

KARTA PRACY

Temat: Wizyta w ekomuzeum „Dziedziny Dunajca” na polsko-słowackim pograniczu

Zadanie nr 1

Proszę przeczytać informacje o Pienińskim Parku Narodowym.

- A. Proszę wskazać obszar Pienińskiego Parku Narodowego na mapie.

Pieniński Park Narodowy

To jeden z 23 parków narodowych na terenie Polski, został utworzony 1 czerwca 1932 r. **jako pierwszy park narodowy w Polsce**. Pieniński Park Narodowy zajmuje najcenniejsze pod względem krajobrazowym i przyrodniczym obszary Pienin Właściwych: Masyw Trzech Koron, Pieniny Czorsztyńskie, Pieninki oraz Przełom Dunajca. Z Pienin Spiskich włączone zostały w obszar parku tylko Zielone Skałki. Pieniński Park Narodowy powstał, wraz ze swoim odpowiednikiem (PIENAP) na Słowacji, w roku 1932 jako pierwszy park narodowy w Polsce i **pierwszy w Europie, a drugi na świecie międzynarodowy obszar chroniony**.

Po stronie polskiej obejmuje fragment Pienin o powierzchni 2372 ha. Po stronie słowackiej powierzchnia parku wynosi 3750 ha. Ochronie ścisłej podlegają 744 ha powierzchni parku, ochronie czynnej 533 ha, a ochronie krajobrazowej 1094 ha.

- B. Proszę przeczytać wiadomości o faunie i florze Pienin, a następnie właściwie rozpoznać rośliny i zwierzęta przedstawione na zdjęciach zamieszczonych pod tekstem.

Na obszarze Pienin stwierdzono występowanie 2848 gatunków roślin i grzybów, 282 gatunków glonów i sinic, ok. 320 gatunków mchów i wątrobowców, ok. 470 gatunków porostów. W Pieninach rosną dwa endemity (gatunki nigdzie indziej na świecie nie spotykane): mniszek pieniński, pszonak pieniński oraz odmiany endemiczne: chaber barwny, rozchodnik ostry odmiana wapienna, bylica piołun odmiana wapienna. Występują tu również relikty – rośliny, które przetrwały na swoich stanowiskach

The V4 Humanities Education for the Climate Diagnoses – Best Practices – Recommendations [HEC]

z wcześniejszych okresów geologicznych i żyją w izolowanych populacjach znacznie oddalonych od zwartych areałów występowania gatunku: chryzantema (złocień) Zawadzkiego, jałowiec sawina.

Urozmaicony teren i różnorodność warunków środowiskowych sprawia, że również świat zwierząt jest ciekawy. W Pieninach naliczono ponad 7 369 gatunków zwierząt, w tym ok. 297 gatunków kręgowców. Z większych ssaków występują: dzik, jelen, sarna, ryś, borsuk, kuna leśna. Sporadycznie odwiedzają park wilki i niedźwiedź. Dzięki występowaniu jaskiń, w których mogą zimować, bogata jest fauna nietoperzy, obejmująca aż 15 gatunków. Stosunkowo bogata jest awifauna parku. Doliczono się tu ok. 184 gatunków ptaków, z których 134 gatunki zakładają lęgi. Jednym z najciekawszych gatunków jest bardzo rzadki pomurnik, zamieszkujący wapienne ściany skalne. Na niedostępnych półkach skalnych gnieźdzą się również pustułki, kruki oraz sokoły wędrowne. Spośród ptaków leśnych najciekawsze to: bocian czarny, muchołówka szara, jarząbek oraz dzięcioły: czarny i trójpalczasty, orzechówka, drozd obroźny czy sikora czarnogłowa. Sowy reprezentowane są przez puchacza, sowę uszatą, sowę włochatą, puszczyka, pójdzkę oraz sóweczkę. Nad wodami spotkać można siewczkę rzeczną, zimorodka oraz pluszcza. W Dunajcu obok pstrągów i Głowaczy żyje głowacica, największa z ryb z rodziny łososiowatych.

Źródło: <https://zpppn.pl/pieninski-park-narodowy-pl/park>

The project is co-financed by the Governments of Czechia, Hungary, Poland and Slovakia through Visegrad Grants from International Visegrad Fund. The mission of the fund is to advance ideas for sustainable regional cooperation in Central Europe. This project was made possible through Strategic Grant No. 22020071 from the International Visegrad Fund.

The V4 Humanities Education for the Climate Diagnoses – Best Practices – Recommendations [HEC]

Zadanie nr 2

Proszę wysłuchać tekstu i uzupełnić luki w tekście.

Dunajec

.....¹ Pieniński to przepiękny i najbardziej spektakularny odcinek Dunajca, na którym rzeka meandruje² pomiędzy wysokimi wapiennymi skałami. To właśnie z tej perspektywy rozciąga się najpiękniejszy widok na Pieniny, zachwycający o każdej porze roku.³ rzeką uchodzą za jedną z największych atrakcji w okolicy i słyną na skalę światową. Warto zobaczyć tę panoramę na własne oczy i doświadczyć piękna otaczającej przyrody!

Dunajec jest prawym⁴ Wisły, który liczy 251 kilometrów i powstaje z połączenia Czarnego i Białego Dunajca. Rzeki te łączą się pod Nowym Targiem, a następnie w niezwykle urokliwej scenerii Dunajec opływa Pieniny Spiskie, przełom czorsztyński i przełom⁵. Jego nazwa to zdrobnienie nazwy Dunaj, które oznacza wody, rzeki, stawy.

Rzeka płynąca zakolami pomiędzy stromymi⁶ odbija błękit letniego nieba i kontrastuje z piętrzącymi się⁷ skałami Pienin, które przecinają zalesione wzgórza. To widok, który zachwyci każdego i na długo pozostaje w pamięci. Spływ Dunajcem jest jedną z największych atrakcji regionu, a jego tradycja sięga pierwszej połowy XIX wieku. Na początku pływały nim⁸, czółna, dziś można to robić także kajakami i⁹¹⁰ Dunajcem to propozycja dla lubiących sportowe wyzwania i, natomiast tradycyjny spływ jest świetną alternatywą dla rodzin z dziećmi, która dostarcza niezapomnianych przeżyć i wprowadza do świata¹¹, górali pienińskich. To również okazja do poznania warunków przyrodniczych rzeki, co ciekawe w Dunajcu żyje aż 17 gatunków ryb, w sąsiedztwie gnieźdzą się¹² srebrzyste,¹³ siwe, perkozy dwuczuby, bocian czarny i wiele innych.

Źródło: https://visitmalopolska.pl/pl_PL/obiekt/-/poi/rzeka-dunajec?inheritRedirect=true

The V4 Humanities Education for the Climate Diagnoses – Best Practices – Recommendations [HEC]

Zadanie nr 3

W publikacji Bezdroży pt. *Travelbook. Tatry, Gorce, Pieniny, Orawa i Spisz* Pieniny opisuje się jako:

Maleńkie, ale strome Pieniny są perełką wśród karpaccich pasm górskich. Międzynarodowa Unia Ochrony Przyrody zaliczyła je nawet do jednego z najpiękniejszych miejsc w Europie! Na stosunkowo niewielkim obszarze zgromadzonych jest bardzo wiele atrakcji zarówno przyrodniczych, jak i historycznych. Szlaki górskie są bardzo urozmaicone, na każdym kroku spotkać można wiele ciekawostek.

Zadaniem Państwa jest rozwinięcie powyższej wypowiedzi, która ma na celu zachęcenie Państwa kolegów do zwiedzenia Ekomuzeum *Dziedziny Dunajca*. Proszę wykorzystać materiały podane w kolejnych częściach zadania.

Polsko-słowackie Ekomuzeum *Dziedziny Dunajca* to transgraniczny produkt turystyczny, który powstał by wspierać rozwój transgranicznej turystyki opartej na promocji lokalnego dziedzictwa przyrodniczego, historycznego i kulturowego na terenie gmin Czorsztyn, Łapsze Niżne, Nowy Targ i Czerwony Klasztor.

Obszar projektu obejmuje teren 4 gmin Czerwony Klasztor, Czorsztyn, Łapsze Niżne i Nowy Targ, które reprezentują bogate dziedzictwo 3 krain kulturowo-przyrodniczych Pienin, Podhala i Spisza.

Ekomuzeum to sieć trwałej, oddolnej współpracy osób, mieszkańców, partnerów, z obszaru transgranicznego Polski i Słowacji prezentujących w innowacyjny, angażujący i atrakcyjny sposób lokalne dziedzictwo przyrodnicze, historyczne i kulturowe, oferującego bogatą ofertę edukacyjną i turystyczną, która pozwoli na ożywienie dziedzictwa i jego promocję wśród mieszkańców tego obszaru oraz turystów. Ekomuzeum powstało jako pragnienie długoterminowej polsko-słowackiej współpracy, w celu wspierania kierunku rozwoju turystyki na terenie Pienin, Podhala i Spisza.

Źródło: <https://sprezyna.org/ekomuzeum-dziedziny-dunajca/histora-wspolpracy-co-to-jest-ekomuzeum>

W dolinie Dunajca, na obszarze Pienin i Spisza oraz fragmentu Gorców i Podhala, powstało ekomuzeum *Dziedziny Dunajca*. Jest to sieć rozproszonych obiektów i miejsc, które działają w oparciu o lokalne dziedzictwo przyrodnicze i kulturowo-historyczne. Dzięki nim odkryjesz piękno przyrody, zrozumiesz historię i tradycję, spotkasz pełnych pasji ludzi, weźmiesz udział w warsztatach i spróbujesz lokalnych potraw. Spędzisz również aktywnie czas w siodle lub na rowerze podziwiając widoki gór, lasy, jezioro Czorsztyńskie i zamki. Wszystko, co tam zobaczysz jest autentyczne, oparte na lokalnych zasobach i surowcach, nie powoduje niekorzystnych skutków dla środowiska. Jeżeli podróże w duchu *slow* i *eko* są Ci bliskie, znajdziesz tu coś dla siebie!

The V4 Humanities Education for the Climate Diagnoses – Best Practices – Recommendations [HEC]

Mieszkańcy jednego z najpiękniejszych regionów Polski łączą swe siły pod szyldem ekomuzeum, żeby turyści łatwiej mogli dotrzeć do wartościowej oferty turystycznej. Ekomuzeum to również współpraca Polsko-Słowacka, gdyż Partnerami są miejsca nad Dunajcem leżące po drugiej stronie granicy, na przykład Czerwony Klasztor. W obiektach należących do ekomuzeum znajdziesz lokalne produkty i posmakujesz lokalnej kuchni. Wśród Członków ekomuzeum są zamki, muzea i izby regionalne, zagrody i dwory. *Dziedziny Dunajca* to bogaty i różnorodny folklor. Znajdziesz tam sprawdzoną bazę noclegową i receptę na zdrowie: ruch na świeżym powietrzu! Możesz wybrać spośród propozycji tras rowerowych i szlaków pieszych, którymi można podążać rozwiązując questy. Na miejscu nie brakuje również stadnin i szlaków konnych. Jeżeli wolisz turystykę kajakową, Dunajec i Jezioro Czorsztyńskie sprawdzi się tu doskonale.

Źródło: https://visitmalopolska.pl/pl_PL/-/ekomuzeum-dziedziny-dunajca-

Filmy prezentujące kulturę Spiszu, warsztaty kulinarne, rękodzieło, taniec i strój góralski:

https://visitmalopolska.pl/pl_PL/-/ekomuzeum-dziedziny-dunajca-

<https://www.youtube.com/watch?v=wIjBQHToZus>

https://www.youtube.com/watch?v=-Y4GuKWb_ek&t=9s

<https://www.youtube.com/watch?v=dGZgU4M-eKo>

<https://www.youtube.com/watch?v=D8rhduia6Rg>

<https://www.youtube.com/watch?v=pKKjMlrKI3U>

Zadanie domowe

Proszę przetłumaczyć na język słowacki fragment z przewodnika turystycznego *Czarowna Słowacja* pt. *Zwiedzanie klasztoru w stylu slow* (s. 63–66).